

Pozicija konektorjev v makrostrukturi znanstvenega članka

Tatjana Balazič Bulc

Filozofska fakulteta, Univerze v Ljubljani

Abstract

Academic research article has not only informative function, it is also communicative, with its interactive parts, helping reader to properly organise and evaluate, and finally accept new facts. Connectors are one of the interactive elements that establish explicit links between different parts of the text through their meaning and the function they have. The issue of connectors is examined from a contrastive perspective, focusing on two related languages, Slovenian and Croatian. Since the genre analysis of research articles has not been in focus of academic research in Slovenian and Croatian linguistics yet, in the first part of the research we are dealing with the macrostructure of Slovenian and Croatian linguistic research articles. In the second part the position of connectors and their functions in the macrostructure of research article is presented. The analysis is based on the two specialized corpora, compiled especially for the purpose of this study, corpus of Slovenian research articles published in journal *Jezik in slovnstvo* (PROF-S), and corpus of Croatian research articles published in journal *Govor* (PROF-H).

Ključne besede: akademski diskurz, funkcijska slovnica, konektorji, makrostruktura, specializirani korpusi

1 UVOD

Znanstveni članek je eden najprestižnejših žanrov v okviru akademskega diskurza, saj prinaša nova znanstvena spoznanja ter razvija razumevanje pojavov in aktualnih teorij. Obenem pa pomaga ustvariti tudi osebni ugled avtorja, strokovnjaka na določenem področju, ki je že aktivno vključen v diskurzno skupnost in ima v tej skupnosti tudi določeno pozicijo in moč. Tako znanstveni članek nima le informativne funkcije, avtor poskuša z njim tudi prepričati bralca in nenazadnje vplivati na njegovo mnenje. Kot pravi S. Hunston (1994), pisec prav z vsakim delom znanstvenega članka prepričuje, in sicer v uvodu prepričuje bralca, da je opisana raziskava potrebna in koristna ter da obstajajo nekatere pomanjkljivosti pri določenih pomembnih temah, v metodološkem delu, da je bila raziskava ustrezno izpeljana in zlasti da so anketiranci ustrezno zastopali eksperimentne skupine, pri rezultatih, da so bile statistične obdelave koristne in informativne, ter v razpravi, da so rezultati smiselni in se skladajo z drugimi raziskavami ter skupaj z njimi tvorijo enovito celoto.

K večji prepričljivosti prav gotovo pripomorejo metabesedilni elementi oz. interaktivni deli besedila, s katerimi avtor odkrito ali prikrito bralca usmerja in mu s tem pomaga organizirati, klasificirati ter interpretirati in oceniti propozicijsko vsebino oz. avtonomne dele besedila (Pisanski Peterlin 2007). Eden takih elementov so tudi konektorji, ki s svojim pomenom napovedujejo odnose med sestavnimi deli besedila in na ta način prejemniku olajšajo »pravilno« razumevanje besedila. Glede na to, da je znanstveni članek zgrajen iz različnih bolj ali manj avtonomnih poglavij, od katerih ima vsako svojo funkcijo in predvideva različno stopnjo interaktivnosti, nas v prispevku zanima pojavitev konektorjev v makrostrukturi znanstvenega članka.

2 MAKROSTRUKTURA ZNANSTVENEGA ČLANKA

Pojem makrostruktura v jezikoslovje uvede Dijk v delu *Macro-Structures* (1979, cit. po Beaugrande in Dressler 1992) in mu pomeni globalno trditev o vsebini celotnega besedila, ki se postopoma razvija v podrobne pomene oz. mikrostrukture. Takšno globalno trditev imenuje tudi diskurzni topik in je v besedilu ključnega pomena, saj vzpostavlja besedilno koherenco (Dijk 1998). Kot vsak besedilni žanr, tj. vsa besedila s podobnimi specifičnimi lastnostmi in podobnim namenom (Swales 1990), ima tudi znanstveni članek shematizirano strukturo, ki pa se med različnimi vedami nekoliko razlikuje. Kot je že iz uvoda razvidno, je zlasti v angleškem jezikovnem prostoru uveljavljena štiridelna struktura, in sicer sestavljajo znanstveni članek (1) uvod, (2) metodologija, (3) rezultati in (4) razprava (gl. npr. Swales 1990).

V slovenskem jezikoslovju se preučevanju strukture posameznih besedilnih žanrov oz. analizi žanrov do sedaj ni posvečalo posebne pozornosti, tovrstne raziskave so bolj izjema kot pravilo (gl. npr. Stabej 1996, Nidorfer Šiškovič 2009). Podobno je tudi na področju akademskega diskurza, kjer raziskovalce bolj zanima status slovenščine v razmerju do angleščine in s tem povezan razvoj znanstvene terminologije (gl. npr. Vidovič Muha 1986, Vidovič Muha in Šumi 1989, Slovenščina v znanosti in na univerzi 2007). Vprašanje strukture znanstvenega članka obravnavata Starc (2007), ki preučuje strukturo problem–rešitev, in Gorjanc (1998), ki loči tri konstitutivne dele znanstvenega članka: izvleček, jedrno besedilo s podčrtnimi opombami in povzetek.

3 KONEKTORJI

Pri opredeljevanju konektorjev izhajamo iz predpostavke Hallidaya in Hasanove (1976), da konektorji ustvarjajo vezi med deli besedila prek svojega pomena in funkcije, ki jo imajo v besedilu. V raziskavi konektorje razumemo kot skupino tipičnih izrazov, ki v besedilu eksplicitno izražajo povezave med manjšimi besedilnimi segmenti, tj. izjavami, ali pa vzpostavljajo organizacijsko strukturo besedila.¹ Kot je iz definicije razvidno, konektorji vzpostavljajo odnose na dveh ravneh. Podobno navajajo tudi drugi avtorji, ki v tem smislu ločijo zunanje in notranje konektorje, pri čemer prvi izražajo odnose med dogodki, drugi pa povezujejo oz. organizirajo diskurz (npr. Halliday in Hasan 1976, Velčič 1987, Pisanski Peterlin 2007), ali pa razlikujejo semantične in pragmatične konektorje, pri čemer prvi povezujejo pozicije oz. diskurzno vsebino, drugi pa povezujejo govorna dejanja oz. sam diskurz (npr. Dijk 1977, Schlamberger Brezar 1998, Verdonik 2006). V raziskavi poskušamo opredeliti funkcijo konektorjev v besedilu, zato tudi ravni delovanja konektorjev opredeljujemo funkcijsko. V tem smislu konektorje, ki delujejo med izjavami oz. med seboj povezujejo dve sosednji izjavi, imenujemo povezovalci (zgled 1) (v nadaljevanju KP), konektorje, ki delujejo med deli besedila oz. organizirajo dele besedila v smiselno celoto, pa organizatorji (zgled 2) (v nadaljevanju KO).

[1] deloma upoštevala tudi govorno3 produkcijo teh študentov <OP>(govorni nastopi, spontani govor)>/OP></i><i>\$vendar_KP_NAS je tovrstnega gradiva premalo, da bi bilo lahko reprezentativno (prof-s-06)

[2]en (ilokucija) B, ko je izrekel to sporočilo, \$pa_KP_NAS je pomagati A.</i></o><o><i>Vendar_KO_NAS tudi za dobesedni pomen ne moremo reči, da je neodvisen od kontek (prof-s-16)

¹ Zgornja opredelitev konektorjev velja predvsem za analizirana besedilna žanra, tj. znanstveni članek in seminarsko nalogo. V nekaterih drugih besedilnih žanrih bi bilo bolje uporabiti širšo opredelitev konektorjev, saj ti, kot pravi Rouchota (1996), pogosto ne povezujejo le dveh izjav, temveč tudi izjavo s kontekstom. Tako npr. v zgledu (*Konteks: Peter teha skodelico s kosmiči.*) Mary: Tudi jaz bi morala na dieto konektor tudi izjavo navezuje na kontekst in ne na neko predhodno izjavo.

KP *vendar* v zgledu 1 napoveduje izjavo, ki je v določeni meri nasprotna predhodni izjavi, medtem ko KO *vendar* v zgledu 2 napoveduje novo sekvenco oz. odstavek, ki je nasproten predhodnemu.

Seveda pa tovrstno razvrščanje v kategorije ni potekalo brez težav, saj je v nekaterih primerih težko določiti kategorijo konektorja (zglede 3).

[3] <0><i>Kategorija določnosti \$pa_KO_NAS je danes večkrat izpostavljena, ko gre bodisi za učenje jezika bodisi za prevajanje pri jezikih v stiku, kjer je določnost v enem jeziku bolj eksplicitno izražena kot v drugem.</i><i>To uporabnikom povzroča težave.</i><i>\$zato_KO_SKL bomo v nadaljevanju prikazali kategorijo določnosti v slovenščini v okviru diskurza.</i><i>Kot temelj nam bo (prof-s-12)

Konektor *zato* v zgledu 3, na primer, napoveduje sklepno izjavo, vendar se ta ne navezuje le na predhodno izjavo, temveč na celotno sekvenco, zato smo ga označili kot KO, verjetno pa bi bila možna tudi drugačna interpretacija.

Konektorji pa v besedilu posredno opravljajo še eno vlogo. S svojimi povezovalnimi oz. organizatorskimi lastnostmi vzpostavljajo namreč tudi interaktivni odnos med tvorcem in prejemnikom besedila.² Z drugimi besedami, s konektorji (in drugimi metabesedilnimi elementi) tvorec vodi prejemnika k ustrezni interpretaciji besedila. Torej na eni strani tvorec besedila s konektorji vzpostavlja različne povezave med deli besedila, zato mora dobro poznati lastnosti posameznih konektorjev, zaradi žanrske občutljivosti konektorjev pa tudi lastnosti posameznega besedilnega žanra, na drugi strani pa prejemnik s pomočjo konektorjev gradi koherentne in »pravilne« miselne modele. Saj, kot pravi Rouchota (1996), mora za uspešno interpretacijo izjave prejemnik (tudi) s pomočjo konektorjev izjavo umestiti v pravilen kontekst, v katerem naj bi jo procesiral, in z njihovo pomočjo izpeljati ustrezne sklepe. To največkrat doseže s pomočjo inferiranja³ oz. inferenčnega procesa, h kateremu ga vodi dani konektor.⁴

Tako KP kot KO imajo v besedilu različne funkcije. Kot je razvidno iz pregleda dosedanjih teorij in raziskav (Balažic Bulc 2009), obstajajo različne klasifikacije konektorjev. V naši raziskavi izhajamo iz funkcijske slovnice in konektorje klasificiramo glede na njihovo funkcijo, ki jo imajo v besedilu (pod. tudi Halliday in Hasan 1976, Dijk 1977, Velčić 1987, Gorjanc 1998). Za razliko od ostalih

² Podobno trdi tudi Hyland (2004) za metadiskurzne elemente v akademskem diskurzu, saj avtorji ne pišejo akademskih besedil, v katerih bi bila predstavljena le gola zunanja realnost, temveč v besedilu prikažejo tudi lastno kredibilnost ter vzpostavljajo socialne odnose z bralcem.

³ Beaugrande in Dressler (1992) opredelita inferiranje kot dodajanje svojega lastnega znanja, da lahko povežemo besedilni svet.

⁴ Rouchota (1996) kot primer navede nekaj inferenčnih procesov za različne konektorje, tako npr. angleški konektor *but* izraža inferenčni proces nasprotovanja in izločanja predpostavke, konektor *so* izraža referenčni proces izpeljave sklepa itd.

dosedanjih raziskav, naša opredelitev funkcij izhaja iz rezultatov korpusne analize za ta namen izdelanih specializiranih korpusov in ne iz predhodnih klasifikacij drugih avtorjev. Tako se konektorji v obeh korpusih pojavljajo v osmih različnih funkcijah, in sicer napovedujejo nasprotovanje (NAS), pojasnjevanje (POJ), povezovanje (POV), razlikovanje (RAZL), razvrščanje (RAZV), sklepanje (SKL), utemeljevanje (UTEM) in ilustriranje (ZGL).

4 RAZISKAVA

Raziskava je potekala v dveh delih. V prvem delu smo skušali opredeliti strukturo analiziranih znanstvenih člankov in natančneje določiti posamezne dele. Glede na to, da ima, kot je že v uvodu omenjeno, vsak del znanstvenega članka svoj komunikacijski namen in predvideva različno stopnjo interakcije med avtorjem in bralcem, nas je v drugem delu raziskave zanimala pogostnost pojavitev funkcij konektorjev in pogostnost pojavitev konektorjev v posameznih delih besedila.

4.1 Metodologija

V raziskavi se prepletajo različne metode. V teoretičnem delu izhajamo iz funkcijskega jezikoslovja in analize žanra. Problematiko rabe konektorjev zastavljamo kontrastivno, saj nas zanimajo razlike med dvema sorodnima jezikoma, slovenščino in hrvaščino. Naša raziskava temelji na teoretičnih izhodiščih korpusnega jezikoslovja, pri čemer sledimo načelom popolnega korpusnega pristopa, pri katerem služi korpus kot vir za oblikovanje hipotez ne glede na že uveljavljene jezikoslovne interpretacije (Gorjanc 2005). Konektorji v analiziranih korpusih so torej označeni glede na njihov pomen in funkcijo v izbranih besedilih in ne glede na vnaprej pripravljene sezname. Takšno preučevanje korpusa ustreza znanstvenemu raziskovanju od spodaj navzgor (angl. *bottom-up*), torej od primerov k teoretičnim zaključkom (Beaugrande 1997).

Posebej za namene raziskave sta bila izdelana dva specializirana enojezikovna korpusa eksperimentalnih izvirnih znanstvenih člankov⁵, objavljenih v dveh mednarodno veljavnih jezikoslovnih časopisih, in sicer v treh letnikih časopisa *Jezik in slovnica* (2003–2005), tj. korpus PROF-S, in petih letnikih časopisa *Govor* (2000–2004), tj. korpus PROF-H. Seveda bi bilo treba v raziskavo vključiti tudi druge strokovne časopise s področja jezikoslovja, vendar zaradi

⁵ Termin izvirni znanstveni članek označuje prvo objavo originalnih raziskovalnih rezultatov, in sicer v takšni obliki, da se raziskava lahko ponovi, ugotovitve pa preverijo. Raziskava je lahko eksperimentalna ali deskriptivna. (http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_slv.pdf).

izjemne zamudnosti dela to ni bilo možno. Glavni kriterij pri izbiri strokovnih časopisov za izdelavo korpusa znanstvenih člankov je bil njihova dostopnost v elektronski obliki. Tematsko se članki v izbranih časopisih sicer razlikujejo – v prvem so obravnavana različna področja uporabnega jezikoslovja (leksikografija, metodologija poučevanja tujega jezika, besediloslovne raziskave ipd.), drugi pa se osredotoča predvsem na glasoslovna in pravorečna vprašanja standardnega jezika. Vendar menimo, da to bistveno ne vpliva na rezultate naše raziskave.

V korpus PROF-S, tj. slovenski korpus profesionalnih tvorcev besedil, je vključenih 19 člankov 23 avtorjev in obsega 70.164 besed oz. pojavnic. Posamezni članki obsegajo od 2.295 do 4.743 pojavnic; povprečna dolžina članka je 3.693 pojavnic. V korpus PROF-H, tj. hrvaški korpus profesionalnih tvorcev besedil, je vključenih 17 člankov 15 avtorjev v skupnem obsegu 68.836 pojavnic. Posamezni članki obsegajo od 1.362 do 8.957 pojavnic; povprečna dolžina članka je 4.049 pojavnic. Tabela 1 prikazuje seznam kriterijev za izdelavo obeh specializiranih korpusov.

Kriterij	Korpus PROF-S	Korpus PROF-H
Velikost	70.164	68.836
Število besedil	19	17
Medij	pisni	pisni
Vir	Jezik in slovstvo (2000/2001, 2003, 2004, 2005)	Govor (2000, 2001, 2002, 2003, 2004)
Besedilni žanr	izvirni znanstveni članek	izvirni znanstveni članek
Tematika	uporabno jezikoslovje (leksikografija, metodologija poučevanja tujega jezika, besediloslovne raziskave ipd.)	uporabno jezikoslovje (glasoslovje, pravorečje)
Avtorstvo	profesionalni avtorji – jezikoslovci	profesionalni avtorji – jezikoslovci
Jezik	slovenščina kot J1 ⁶	hrvaščina kot J1

Tabela 1: Seznam kriterijev za izdelavo obeh specializiranih korpusov

⁶ J1 je jezik, ki se ga naučimo najprej, J2 razumemo kot jezik, ki se ga uči/nauči v procesu formalnega izobraževanja in ima v državi zares status tujega jezika, J2 pa je jezik okolja, jezik, ki se ga posameznik uči/nauči poleg prvega ali za njim (Ferbežar 1999). V našem primeru poteka usvajanje J2 neformalno v okviru družine.

4.2 Označevanje korpusov

Označevanje korpusov je problemsko naravnano (angl. *problem-oriented tagging*), saj so specializirani korpusi, kot ugotavlja Arhar (2006), zlasti pripomoček, s katerim raziskovalci iščejo odgovore na vnaprej zastavljena vprašanja. Zato so korpusi označeni samo za potrebe določene raziskave. V našem primeru so torej označeni le konektorji.⁷ Vsak konektor je v korpusu označen z dvojno oznako, in sicer ima spredaj znak \$, zadaj pa za spodnjo stično črtico oznako za vrsto konektorja in funkcijo, ki jo v besedilu opravlja (npr. \$torej_KP_POJ pomeni, da gre za konektor povezovalc v funkciji pojasnjevanja).

Označevanje korpusov je bilo izvedeno ročno. Kot je pokazala raziskava (Balažič Bulc in Gorjanc 2009), je avtomatsko ali vsaj polavtomatsko označevanje pomensko občutljivih kategorij z do sedaj razvitimi orodji za slovenščino skoraj nemogoče. Orodja za avtomatsko označevanje so namreč namenjena predvsem lematizaciji in oblikoskladenjskemu označevanju (Erjavec in Džeroski 2004, Erjavec in Krek 2008), ki večinoma temelji na obstoječih jezikoslovnih opisih. Pri tem gre v večini primerov za strukturalne opise jezikovnega sistema, ki ne vključujejo besedilnih oz. diskurzivnih opisov, zato tudi niso primerni za označevanje besedilnih kategorij. Označevanje konektorjev pa dodatno otežujejo tudi njihova večpomenskost in nestabilna pozicija v strukturi.

Besedila v korpusih so zaradi lažjega označevanja razdeljena na manjše besedilne segmente, kar pa se je pokazalo za izredno zahtevno metodo. Enote besedila so namreč v različnih jezikoslovnih teorijah različno poimenovane, načeloma pa se ločita dva temeljna jezikovna koncepta: strukturalistični, ki besedilo pojmuje kot enoto večjo od stavka ali povedi, in funkcionalni, ki besedilu doda komunikacijski okvir (več o tem npr. Schiffrin 1994, Gorjanc 1998). Tako so manjši besedilni segmenti pri prvem konceptu stavek oz. poved, pa tudi besedilna sekvenca in propozicija, čeprav imata dodan že referenčni pomen. Na drugi strani so teorije, ki besedilo obravnavajo kot komunikacijsko dejanje, in uporabljajo termine, kot so govorno dejanje ter izrek in izjava, dve prevodni ustreznici angl. *utterance*. Izrek je v slovenskem jezikoslovju navadno definiran kot poved s komunikacijsko funkcijo (gl. npr. Bešter 1994), izjava pa je, za razliko od stavka, ki je abstraktna konstrukcija, vsakokratna udejanitev te abstraktne konstrukcije v govoru (Žagar 1990) oz. enota govora s sporočilno vlogo, ki je zamejena s premori v govoru istega govorca in označena z intonacijo (Verdonik 2006, Zemljarič Miklavčič 2008). Vse te definicije se torej nanašajo na govor in označujejo osnovno enoto pogovora. Tudi v pričujočem delu imenujemo manjše besedilne segmente izjave, vendar jih razumemo v ne-

⁷ Seveda se lahko kasneje dodajo tudi druge vrste označevanja, npr. oblikoskladenjsko, skladenjsko, pomensko, diskurzno itd.

koliko širšem smislu, in sicer kot kontekstualizirane enote jezikovne produkcije, bodisi govorne bodisi pisne (Schiffrin 1994, podobno tudi Dijk 1977), ki je pomensko-skladenjsko zaokrožena. To pomeni, da se pri označevanju konektorjev ne omejujemo strukturno, s formalnim stavkom, ki je v zapisanih besedilih označen z veliko začetnico in piko. V tem smislu se strinjamo z Velčić (1987), da teorija o stavku oz. povedi kot najmanjši besedilni enoti ni ustrezna, saj je v središču besedilnega opazovanja pomen besedila in ne njegova formalna struktura.

4.3 Rezultati in razprava

4.3.1 Struktura analiziranih znanstvenih člankov

Raziskava je pokazala, da imajo analizirani članki v časopisih *Jezik in slovstvo* in *Govor* sicer zelo različno vizualno členitev, vendar je njihova pomenska struktura precej shematizirana⁸ in podobna strukturi znanstvenih člankov, ki jo navaja Swales (1990)⁹. Članke večinoma uvaja (1) najava teme, ki je lahko v obliki izvlečka (kratka predstavitev vsebine) ali povzetka (kratka predstavitev vsebine z rezultati raziskave), temu sledi jedrno besedilo s (2) teorijo (predstavitev problematike in teoretična umestitev problema), (3) metodologijo (predstavitev znanstveno-raziskovalne metode), (4) raziskavo (predstavitev in rezultati raziskave) ter (5) sklepom (povzetek osnovnih dejstev in rezultatov raziskave ter predstavitev novih raziskovalnih možnosti), zaključijo pa se z (6) literaturo (predstavitev bibliografskih podatkov v članku citirane ali navajane literature). Rezultati so prikazani v tabelah 2 in 3 (številke v tabelah označujejo del besedila, pri najavi teme *i* označuje izvleček, *p* pa povzetek).

Kot prikazuje tabela 2, ima večina znanstvenih člankov v analiziranih letnikih časopisa *Jezik in slovstvo* šestdelno strukturo. Najbolj nestabilno je metodološko poglavje, ki je v skoraj polovici vseh člankov združeno z raziskavo, enkrat tudi s teoretičnim delom, enkrat pa metodologija sploh ni opisana. Večino analiziranih znanstvenih člankov uvaja izvleček, povzetek se pojavi le pri dveh avtorjih.

⁸ Časopisa v navodilih avtorjem predpisujeta le dolžino in tehnično oblikovanost besedila in črk ter način navajanja literature, ne predpisujeta pa besedilne strukture.

⁹ Zanimivo bi bilo raziskati, od kod podobnost v strukturiranju besedila med dvema različnima jezikoma in različnima kulturama, kot sta slovenska oz. hrvaška in angleška. Ali gre pri tem samo za vpliv angleške strukture na slovenska in hrvaška besedila ali pa slovenski in hrvaški znanstveni članki postajajo strukturno preglednejši tudi zaradi spremenjenega statusa znanosti v družbi, ki ni več namenjena le eliti, temveč skuša pritegniti pozornost širše diskurzne skupnosti, zato postajajo tudi besedila bolj pregledno strukturirana.

Članek	Najava teme	Teorija	Metodologija	Raziskava	Sklep	Literatura
01	1i	2	3	4	5	6
02	1i	2	3	4	5	6
03	1i	2	3	4	5	6
04	1i	2	3+4		5	6
05	1p	2	3+4		5	6
06	1i	2	3	4	5	6
07	1i	2	–	4	5	6
08	1p	2	3	4	5	6
09	1i	2	3	4	5	6
10	1i	2	3	4	5	6
11	1i	2	3	4	5	6
12	1i	2	3+4		5	6
13	1i	2	3+4		5	6
14	1i	2	3	4	5	–
15	1i	2+3		4	5	6
16	1i	2	3	4	5	6
17	1i	2	3+4		5	6
18	1i	2	3+4		–	6
19	1i	2	3+4		5	6

Tabela 2: Struktura izvirnih znanstvenih člankov v izbranih letnikih časopisa *Jezik in slovnica*

Članek	Najava teme	Teorija	Metodologija	Raziskava	Sklep	Literatura
01	1p	2	3	4	–	6
02	1p	2	3	4	5	6
03	1p	2	3	4	4+5	6
04	1p	2	3	4+5		6
05	1p	2	3	4	5	6
06	1p	2	3	4+5		6

07	li	2	3+4		5	6
08	lp	2	3	4	5	6
09	lp	2+3+4			5	6
10	lp	2+3+4			5	6
11	lp	2+3		4	5	6
12	li	2	3+4+5			6
13	lp	2	3	4	5	6
14	lp	2	3	4	5	6
15	lp	2	3	4	5	6
16	lp	2	3	4	5	6
17	li	2	3	4	5	6

Tabela 3: Struktura izvirnih znanstvenih člankov v izbranih letnikih časopisa *Govor*

Podobno je tudi pri analiziranih znanstvenih člankih v časopisu *Govor*. Kot prikazuje tabela 3, ima večina člankov šestdelno strukturo. Izjema sta članka 09 in 10 (delo enega avtorja), kjer se kaže tridelna struktura, saj je jedrno besedilo združeno v enem poglavju. Tudi v teh člankih je nekoliko manj stabilno metodološko poglavje, v treh člankih se namreč metodologija združuje z drugimi deli besedila, bodisi z raziskavo bodisi s sklepom. V dveh člankih sta združena raziskava in sklep, kar je značilno za strukturo angleških znanstvenih člankov, kjer sklep ni podan kot samostojni del besedila.

4.3.2 *Razporejenost funkcij glede na pozicijo v makrostrukturi znanstvenega članka*

V drugem delu raziskave je bila izvedena kvantitativna analiza, pri čemer smo s programom Oxford WordSmith Tools 4.0 določili pogostnost pojavitve funkcij konektorjev in posameznih konektorjev v strukturi analiziranih znanstvenih člankov. Tabela 4 prikazuje razporejenost funkcij v makrostrukturi znanstvenih člankov v korpusu PROF-S. Vrednosti ob poglavjih pomenijo število vseh pojavnic v tem delu besedila, vrednosti v oklepajih pa pogostnost konektorjev na 1000 besed.

Funkcija	Najava vsebine 1.554		Teorija 19.552		Metodologija 10.466		Raziskava 32.637		Sklep 4.872	
	KP	KO	KP	KO	KP	KO	KP	KO	KP	KO
NAS	2 (1,3)	1 (0,6)	55 (2,8)	16 (0,8)	19 (1,8)	6 (0,6)	94 (2,9)	15 (0,5)	16 (3,3)	3 (0,6)
POJ	5 (3,2)	-	104 (5,3)	4 (0,2)	73 (7,0)	4 (0,4)	153 (4,7)	4 (0,1)	30 (6,2)	-
POV	1 (0,6)	-	59 (3,0)	12 (0,6)	34 (3,2)	12 (1,1)	73 (2,2)	36 (1,1)	19 (3,9)	5 (1,0)
RAZL	-	-	3 (0,15)	-	-	-	3 (0,1)	1 (0,03)	-	-
RAZV	-	1 (0,6)	1 (0,05)	7 (0,4)	2 (0,2)	2 (0,2)	3 (0,1)	2 (0,06)	-	6 (1,2)
SKL	-	-	7 (0,4)	21 (1,1)	11 (1,0)	12 (1,1)	13 (0,4)	26 (0,8)	1 (0,2)	8 (1,6)
UTEM	4 (2,6)	-	71 (3,6)	1 (0,05)	27 (2,6)	-	89 (2,7)	-	10 (2,0)	-
ZGL	-	-	-	47 (2,4)	-	20 (1,9)	-	106 (3,2)	-	9 (1,8)
Skupaj	12 (7,7)	2 (1,3)	300 (15,3)	108 (5,5)	166 (15,9)	56 (5,3)	428 (13,1)	190 (5,8)	76 (15,6)	31 (6,4)

Tabela 4: Razporejenost funkcij v makrostrukturi znanstvenih člankov v korpusu PROF-S

Kot je razvidno iz statističnega izračuna pojavnice konektorjev na 1000 besed, prikazanega v tabeli 4, je zastopanost različnih funkcij konektorjev v korpusu PROF-S v vseh štirih delih jedrnega besedila znanstvenega članka približno enaka: v teoretičnem delu skupaj 20,8 pojavnice na 1000 besed, v metodološkem delu skupaj 21,2 pojavnice na 1000 besed, v raziskavi skupaj 18,9 pojavnice na 1000 besed in v sklepnem delu skupaj 22 pojavnice na 1000 besed. Na drugi strani je med vsemi deli besedila daleč najmanj konektorjev v najavi vsebine, in sicer 9 pojavnice na 1000 besed, kar je glede na specifično strukturo tega dela besedila, kjer so v nekaj vrsticah strnjeni vsi ostali deli, povsem pričakovano.¹⁰

Če pogledamo pogostnost pojavitve funkcij KP v posameznih delih znanstvenega članka, vidimo, da v najavi vsebine nekoliko izstopata funkciji pojasnjevanja (3,2

¹⁰ Natančneje značilnosti posameznih delov besedil bi bilo vsekakor treba raziskati v posebni raziskavi.

konektorja na 1000 besed) in utemeljevanja (2,6 konektorja na 1000 besed). V teoretičnem delu so v ospredju pojasnjevanje (5,3 konektorja na 100 besed), utemeljevanje (3,6 konektorja na 1000 besed), povezovanje (3,2 konektorja na 1000 besed) in nasprotovanje (3,0 konektorja na 1000 besed). V metodološkem delu so najpogostnejši konektorji s funkcijo pojasnjevanja (7 konektorjev na 1000 besed), povezovanja (3,2 konektorja na 1000 besed) in utemeljevanja (2,6 konektorja na 1000 besed). V raziskavi je najpogostejša funkcija pojasnjevanje (4,7 konektorja na 1000 besed), v sklepnem delu pa je največ pojasnjevanja (6,2 konektorja na 1000 besed), povezovanja (3,9 konektorja na 1000 besed) in nasprotovanja (3,3 konektorja na 1000 besed).

V tabeli 5 so prikazani najpogostnejši KP pri zgoraj omenjenih funkcijah glede na zastopanost v posameznih delih analiziranih znanstvenih člankov v korpusu PROF-S. Vrednosti v oklepajih izražajo pogostnost pojavnice.

Funkcija	Najava vsebine	Teorija	Metodologija	Raziskava	Sklep
NAS		<i>pa</i> (29)		<i>pa</i> (50)	<i>pa</i> (7)
POJ		<i>tj.</i> (21) <i>torej</i> (19) <i>tako</i> (16) <i>zato</i> (12)	<i>tj.</i> (17) <i>zato</i> (14) <i>in sicer</i> (14)	<i>tj.</i> (19) <i>torej</i> (23) <i>tako</i> (21) <i>zato</i> (32) <i>in sicer</i> (23)	<i>tj.</i> (8) <i>tako</i> (3) <i>zato</i> (5)
POV		<i>pa</i> (20) <i>in</i> (11)	<i>pa</i> (13)	<i>pa</i> (26) <i>in</i> (9)	
UTEM	<i>saj</i> (2)	<i>saj</i> (37) <i>namreč</i> (26)	<i>saj</i> (17) <i>namreč</i> (7)	<i>saj</i> (45) <i>namreč</i> (32)	<i>saj</i> (4) <i>namreč</i> (3)

Tabela 5: Najpogostnejši KP pri najbolj zastopanih funkcijah v korpusu PROF-S

Kot je razvidno iz tabele 5, je KP *pa* najpogostnejši konektor tako pri nasprotovanju kot pri povezovanju. In kot pravi Žagar, je ravno *pa* eden najbolj raznolikih in najširše rabljenih leksemov, hkrati pa tudi eden najmanj raziskanih (Žagar in Schlamberger Brezar 2009). Povezovanje dveh argumentov v teoretičnem in empiričnem delu precej pogosto napoveduje tudi konektor *in*. Pri pojasnjevanju, ki je obenem daleč najbolj zastopana funkcija, ima v korpusu PROF-S kar nekaj konektorjev precej veliko pogostnost, in sicer *tj.* in *zato*, ki se pojavljata v štirih poglavjih, ter *tako*, *torej* ter *in sicer*. Utemeljevanje je najpogosteje izraženo s konektorjema *saj*, ki se pojavlja v vseh delih analiziranih znanstvenih člankov, in *namreč* (58 pojavnice), ki se ne pojavi v najavi teme. Večina teh konektorjev (razen

KP *in*) je tudi na seznamu 10 najpogostnejših konektorjev v korpusu PROF-S (gl. Balazic Bulc 2009).

Pri KO je v vseh delih besedila, razen v izvlečku, kjer se sploh ne pojavi, najbolj zastopana funkcija ilustriranja, in sicer je med vsemi daleč najpogostnejši konektor *npr.* (v teoriji 33, v metodologiji 14, v raziskavi 76 in v sklepu 5 pojavnic), kar je, zlasti v teoretičnem in empiričnem delu, povsem pričakovano, saj avtor z zgledi podkrepi svoje ideje in poskuša tudi ilustrativno prepričati bralca v njihovo pravilnost. Visoko pogostnost ima tudi funkcija sklepanja, pri čemer je najpogostnejši konektor *tovej* (v teoriji 14, v metodologiji 9, v raziskavi 20 in v sklepem delu 5 pojavnic).

Podobne rezultate kaže tudi analiza korpusa PROF-H. Tabela 6 prikazuje razporejenost funkcij v makrostrukturi znanstvenih člankov v korpusu PROF-H. Vrednosti ob poglavjih pomenijo število vseh pojavnic v tem delu besedila, vrednosti v oklepajih pa pogostnost konektorjev na 1000 besed.

Funkcija	Najava teme 3.267		Teorija 17.580		Metodologija 9.047		Raziskava 32.922		Sklep 5.640	
	KP	KO	KP	KO	KP	KO	KP	KO	KP	KO
NAS	13 (4,0)	1 (0,3)	159 (9,0)	8 (0,4)	45 (5,0)	3 (0,3)	297 (9,0)	5 (0,1)	44 (7,8)	1 (0,2)
POJ	11 (3,4)	-	108 (6,1)	-	43 (4,6)	2 (0,2)	164 (5,0)	-	24 (4,2)	-
POV	11 (3,4)	1 (0,3)	44 (2,5)	5 (0,3)	27 (3,0)	1 (0,1)	116 (3,5)	14 (0,4)	26 (4,6)	-
RAZL	-	-	7 (0,4)	-	3 (0,3)	-	18 (0,5)	-	2 (0,3)	-
RAZV	-	1 (0,3)	-	-	-	4 (0,4)	-	6 (0,22)	-	1 (0,2)
SKL	1 (0,3)	-	25 (1,4)	4 (0,2)	8 (0,9)	1 (0,1)	48 (1,5)	8 (0,24)	11 (1,9)	5 (0,9)
UTEM	1 (0,3)	-	28 (1,6)	-	19 (2,1)	-	41 (1,2)	-	14 (2,5)	-
ZGL	-	1 (0,3)	-	43 (2,4)	-	6 (0,7)	-	68 (2,1)	-	9 (1,6)
Skupaj	37 (11,3)	4 (1,2)	371 (21,1)	60 (3,4)	145 (16,0)	17 (1,9)	684 (20,8)	101 (3,1)	121 (21,4)	16 (2,8)

Tabela 6: razporejenost funkcij v makrostrukturi znanstvenih člankov v korpusu PROF-H

Kot je razvidno iz tabele 6, je tudi v korpusu PROF-H zastopanost različnih funkcij konektorjev v vseh štirih delih jedrnega besedila znanstvenega članka približno enaka: v teoretičnem delu skupaj 24,5 pojavnic na 1000 besed, v metodološkem delu skupaj 17,9 pojavnic na 1000 besed, v raziskavi skupaj 23,9 pojavnic na 1000 besed in v sklepnem delu skupaj 24,2 pojavnic na 1000 besed. Na drugi strani je med vsemi deli besedila daleč najmanj konektorjev v najavi vsebine, in sicer 12,5 pojavnic na 1000 besed.

Med funkcijami KP v posameznih delih znanstvenega članka izstopajo funkcije nasprotovanja, pojasnjevanja in povezovanja, pojavnost konektorjev v PROF-H pa je precej višja kot v PROF-S: v najavi vsebine za +3,6 konektorja na 1000 besed, v teoretičnem delu za +5,8 konektorja na 1000 besed, v raziskavi za +7,7 konektorja na 1000 besed in v sklepnem delu za +5,8 konektorja na 1000 besed. Približno enaka zastopanost konektorjev je le v metodološkem delu. Nekoliko presenečajo odstopanja v najavi vsebine, v korpusu PROF-H je zlasti visoka pojavnost funkcije pojasnjevanja, čeprav je za ta del besedila značilna, ravno nasprotno, strnjenost besedila.

Tabela 7 prikazuje najpogostnejše KP pri zgoraj omenjenih funkcijah glede na zastopanost v posameznih delih analiziranih znanstvenih člankov v korpusu PROF-H. Vrednosti v oklepajih izražajo pogostnost pojavnice.

Funkcija	Najava vsebine	Teorija	Metodologija	Raziskava	Sklep
NAS	<i>a</i> (5) <i>ali</i> (3)	<i>a</i> (73) <i>ali</i> (19) <i>no</i> (13) <i>medutim</i> (13)	<i>a</i> (24) <i>ali</i> (6)	<i>a</i> (115) <i>ali</i> (49) <i>no</i> (22) <i>medutim</i> (19) <i>dok</i> (50) <i>iako</i> (14)	<i>a</i> (16) <i>ali</i> (11)
POJ	<i>tj.</i> (3) <i>i to</i> (3)	<i>tj.</i> (34) <i>tako</i> (12) <i>odnosno</i> (10) <i>dakle</i> (10)	<i>tj.</i> (14) <i>i to</i> (8)	<i>tj.</i> (58) <i>i to</i> (23)	
POV	<i>te</i> (5) <i>također</i> (3)	<i>te</i> (11) <i>i</i> (9)	<i>te</i> (7) <i>i</i> (8)	<i>te</i> (26) <i>i</i> (43)	<i>te</i> (4) <i>i</i> (11) <i>dapače</i> (5)
UTEM		<i>jer</i> (21) <i>naime</i> (7)	<i>jer</i> (10) <i>naime</i> (9)	<i>jer</i> (30) <i>naime</i> (11)	<i>jer</i> (7) <i>naime</i> (7)

Tabela 7: Najpogostnejši KP pri najbolj zastopanih funkcijah v korpusu PROF-H

Za razliko od PROF-S je v korpusu PROF-H najbolj zastopana funkcija nasprotovanja, pri čemer se med KP najpogosteje v vseh petih delih besedila pojavljata konektorja *a* in *ali*, v teoriji in raziskavi tudi konektorja *no* in *medutim*, samo v raziskavi pa sta z večjim številom pojavnic zastopana še konektorja *dok* in *iako*. Funkcijo pojasnjevanja z največ pojavnicami zastopa konektor *tj.*, precej pogost je tudi pojasnjevalni konektor *i to*, v teoretičnem delu pa še *tako*, *odnosno* in *dakle*. Kot je razvidno iz tabele 7, pojasnjevalni konektorji v sklepnem delu niso ravno pogosti. Funkcijo povezovanja najpogosteje zastopata konektorja *te* in *i*, utemeljevanje pa je najpogosteje izraženo s konektorjema *jer* in *naime*. Med zgoraj navedenimi konektorji sodijo med 10 najpogostnejših konektorjev v PROF-H KP *a*, *dakle*, *i to*, *jer*, *medutim*, *naime*, *tako* in *tj.*

Večina KO se v korpusu PROF-H pojavlja v sklepnem delu (6,4 konektorja na 1000 besed), teoriji (5,5 konektorja na 1000 besed), metodologiji (5,3 konektorja na 1000 besed) in raziskavi (5,8 konektorja na 1000 besed). Med funkcijami so najpogostejše povezovanje, sklepanje in ilustriranje. Funkcija povezovanja se najpogosteje pojavlja v metodologiji in raziskavi (po 1,1 konektorja na 1000 besed) ter sklepu (1 konektor na 1000 besed), kjer izstopa konektor *također* (10 pojavnic). Sklepanje je najpogostnejše v teoriji in metodologiji (po 1,1 konektorja na 1000 besed) ter sklepu (1,6 konektorja na 1000 besed), pri čemer v vseh treh delih nekoliko izstopa KO *dakle*. Funkcija ilustriranja je pogosta zlasti v teoretičnem delu (2,4 konektorja na 1000 besed) in raziskavi (3,2 konektorja na 1000 besed), med najpogostnejšimi konektorji pa sta *npr.* in *primjerice*.

5 SKLEP

V prispevku smo preučevali zastopanost konektorjev in njihovih funkcij v makrostrukturi znanstvenega članka v dveh sorodnih jezikih, slovenščini in hrvaščini. Korpusna analiza dveh specializiranih korpusov je pokazala, da so razlike minimalne. Zanimivo je, da je zastopanost KP v vseh delih znanstvenega članka v korpusu PROF-H nekoliko višja kot v korpusu PROF-S, in sicer v najavi vsebine za 3,6 konektorja na 1000 besed, v teoretičnem delu za 5,8, v metodologiji za 0,1, v raziskavi za 7,7 in v sklepnem delu za 5,8 konektorja na 1000 besed. Pri KO je situacija ravno obratna. V korpusu PROF-H je pogostnost KO v vseh delih nekoliko nižja kot v korpusu PROF-S, in sicer v najavi vsebine za 0,1, v teoriji za 2,1, v metodologiji za 3,4, v raziskavi za 2,7 in v sklepu za 3,6 konektorja na 1000 besed. Nekaj razlik med korpusoma je tudi v zastopanosti posameznih funkcij. Medtem ko je v PROF-S najpogostnejša funkcija pojasnjevanja, ki jo najpogosteje zastopa konektor *tj.*, se v korpusu PROF-H največkrat pojavita funkciji nasprotovanja in pojasnjevanja, prva najpogosteje s konektorjema *a* in *ali*, druga pa ravno tako s konektorjem *tj.*

Takšni rezultati so vsekakor pričakovani, saj gre v vseh delih znanstvenega članka zlasti za sopostavljanje in argumentiranje izjav s protiargumenti ter za njihovo pojasnjevanje, s čimer poskuša avtor doseči, da bralec ne le poskuša razumeti vsebino, temveč jo tudi sprejeti. Torej se potrjuje trditev, da je namen vseh sestavnih delov znanstvenega članka tudi prepričevanje, ki ga zlasti pojasnjevalni in utemeljevalni konektorji v vsakem delu besedila eksplicitno napovedujejo. Seveda pa bi morali v prihodnje raziskavo razširiti tudi na druga znanstvena področja in tudi druge žanre akademskega diskurza, saj je možno le na podlagi takšnih raziskav pripraviti ustrezna didaktična gradiva za poučevanje akademskega diskurza tako v prvem kot v tujem jeziku.

Literatura

- Arhar, Špela, 2006: Gradnja specializiranega korpusa. *Jezik in slovnstvo* 51/1. 53–67.
- Balažič Bulc, Tatjana, 2009: *Torej, namreč, zato... o konektorjih. Raba in funkcija konektorjev v slovenskem in hrvaškem jezikoslovnem diskurzu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Razprave FF).
- Balažič Bulc, Tatjana in Vojko Gorjanc, 2009: Corpus Tagging of Connectors: Slovenian and Croatian Academic Discourse. *Corpus linguistics 2009*. (v tisku).
- Beaugrande, Robert de, 1997: *New foundations for a science of text and discourse: Cognition, Communication, and the Freedom of Access to Knowledge and Society*. Norwood: Alex Publishing Corporation.
- Beaugrande, Robert Alain de in Wolfgang Ulrich Dressler, 1992: *Uvod v besediloslavlje*. Ljubljana: Park.
- Bešter, Marja, 1994: Tip besedila kot izrazilo sporočevalskega namena. *Uporabno jezikoslovje* 2. 44–52.
- Dijk, Teun A. van, 1998: The Study of Discourse. Dijk, T. A. van, ur.: *Discourse Studies 1. Discourse as Structure and Process* London–Thousand Oaks–New Delhi: SAGE Publications. 1–34.
- Dijk, Teun A. van, 1977: *Text and Context. Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*. London–New York: Longman.
- Erjavec, Tomaž in Sašo Džeroski, 2004: Machine learning of morphosyntactic structure: Lemmatizing unknown Slovene words. *Applied Artificial Intelligence* 18/1. 17–40.
- Erjavec, Tomaž in Simon Krek, 2008: The JOS morphosyntactically tagged corpus of Slovene. *Proceedings of the Sixth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC '08)*. Marrakech: ELRA. 322–326.
- Ferbežar, Ina, 1999: Merjenje in merljivost v jeziku (Na stičišču jezikoslovja in psihologije: nekaj razmislekov). *Slavistična revija* 47/4. 417–436.

- Gorjanc, Vojko, 2005: *Uvod v korpusno jezikoslovje*. Domžale: Izolit.
- Gorjanc, Vojko, 1998: Besediloslovni vidiki slovenskega znanstvenega jezika. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta UL.
- Halliday, M. A. K. in Ruqaiya Hasan, 1976: *Cohesion in English*. London–New York: Longman.
- Hunston, Susan, 1994: Evaluation and organization in a sample of written academic discourse. Coulthard, Malcom (ur.): *Advances in written text analysis*. London–New York: Routledge. 191–218.
- Hyland, Ken, 2004: Disciplinary interactions: metadiscourse in L2 postgraduate writing. *Journal of Second Language Writing* 13. 133–151.
- Nidorfer Šiško, Mojca, 2009: Žanrski pristop k analizi poslovnih e-sporočil. Stabej, Marko (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Obdobja 28). 271–277.
- Pisanski, Agnes, 2005: Konvencije rabe metabesedilnih elementov: doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta UL.
- Pisanski Peterlin, Agnes, 2007: Raziskave metabesedilnosti v uporabnem jezikoslovju: pregled področja in predstavitev raziskovalnega dela za slovenščino. *Jezik in slovnost* 52/3–4. 7–19.
- Rouchota, Villy, 1996: Discourse connectives: what do they link? *UCL Working Papers in Linguistics* 8. 1–15.
- Schiffrin, Deborah, 1994: *Approaches to discourse*. Oxford–Cambridge: Blackwell.
- Schlamberger Brezar, Mojca, 2009: *Povezovalci v francoščini: od teoretičnih izhodišč do analize v diskurzu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Oddelek za prevajalstvo (Prevodoslovje in uporabno jezikoslovje).
- Schlamberger Brezar, Mojca, 1998: Vloga povezovalcev v diskurzu. *Jezik za danes in jutri*. Ljubljana: DZUS. 194–202.
- Slovenščina v znanosti in na univerzi. *Jezik in slovnost* 52/5 (2007). 87–110.
- Stabej, Marko, 1996: Obtožnica 1945–1994: variantnost in razvoj besedilne zvrsti. Vidovič Muha, Ada (ur.): *Jezik in čas*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete (Razprave). 233–249.
- Starc, Sonja, 2007: Struktura znanstvenega besedila in njegova zunanja členjenost, kot se kaže v primerih besedil *Jezika in slovnosti*. Orel, Irena (ur.): *Razvoj slovenskega strokovnega jezika*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik (Obdobja 24). 175–200.
- Swales, John M., 1990: *Genre Analysis. English in academic and research settings*. Cambridge–New York–Melbourne: Cambridge University Press.
- Velčić, Mirna, 1987: *Uvod u lingvistiku teksta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Verdonik, Darinka, 2006: Analiza diskurza kot podpora sistemom strojnega simultane govora. Doktorska disertacija. Ljubljana: Oddelek za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

- Vidovič Muha, Ada (ur.), 1986: *Slovenski jezik v znanosti 1*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Znanstveni inštitut (Razprave).
- Vidovič Muha, Ada in Nace Šumi (ur.), 1989: *Slovenski jezik v znanosti 2*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete (Razprave). 1989.
- Zemljarič Miklavčič, Jana, 2008: *Govorni korpusi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Oddelek za prevajalstvo (Prevodoslovje in uporabno jezikoslovje).
- Žagar, Igor Ž., 1990: Nemoč ilokucijske moči (spremna beseda). J. L. Austin: *Kako napravimo kaj z besedami*. Ljubljana: ŠKUC. 159–200.
- Žagar, Igor Ž. in Mojca Schlamberger Brezar, 2009: Argumentacija v jeziku. Ljubljana: Pedagoški inštitut (Digitalna knjižnica, Dissertationes 4), [http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/digitalna_knjiznica/Dissertationes_4\(1\).pdf](http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/digitalna_knjiznica/Dissertationes_4(1).pdf). (Dostop 21. 4. 2010.)